

Ücretli Öğretmenlerde Evlilik Doyumunun Yaş Mezuniyet Durumu Cinsiyet ve Çalışma Durumu Değişkenlerine Göre İncelenmesi

Eren Aslan¹, Döndü Bal², Erol Bal³, Mustafa Ağaca⁴

DOI 10.5281/zenodo.8061561

Özet

Evlilik doyum; evlilikte eşlerin birbirlerine karşı gösterdikleri sevginin şekli, cinsel doyum ve iletişim tarzı gibi kişisel boyutlardan; karar vermede eşitlik, gelir, iş ve sorunların paylaşılması gibi çevresel boyutlardan kaynaklanan psikolojik doyumdur. Bu araştırmada ücretli öğretmenlerde evlilik doyumunun yaş, mezuniyet durumu, cinsiyet, çalışma durumu, çocuk sahibi olma ve evlilik süresi değişkenlerine göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, nicel araştırma yöntemleri arasında yer alan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmaya İstanbul ili Arnavutköy ilçesindeki okullarda görev yapan ve ücretli öğretmen olarak tanımlanan 487 gönüllü katılımlar göstermiştir. Katılımlar sonrası yanıt formları incelendiğinde 22 formda eksik soru yanıtlaması veya birden fazla şıkları işaretleme nedenleriyle 22 form araştırmaya dahil edilmemiş ve kalan 465 form çalışma grubunu oluşturmuştur. Verilerin toplanmasında yaş, mezuniyet durumu, cinsiyet, çalışma durumu, çocuk sahibi olma ve evlilik süresini belirlemeye yönelik altı demografik soru ve akabinde 10 sorudan oluşan Evlilik Yaşamı Ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen veriler, istatistiksel analiz programları arasında yer alan SPSS programının 24.0 versiyonunda analize tabi tutulmuştur. Araştırma sonucunda, bu araştırmaya katılan ücretli öğretmenlerde evlilik doyumuna ile yaş, mezuniyet durumu, cinsiyet, çalışma durumu, çocuk sahibi olma ve evlilik süresi değişkenleri arasında istatistiksel yönden bir farklılık bulunmadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: eğitim, evlilik, evlilik doyum, ücretli öğretmen

Investigation of Marital Satisfaction in Salaried Teachers According to Age Graduation Gender and Employment Status Variables

Abstract

Marital satisfaction; personal dimensions such as the type of love that spouses show towards each other in marriage, sexual satisfaction and communication style; It is psychological satisfaction arising from environmental dimensions such as equity in decision making, sharing of income, work and problems. In this study, it was aimed to examine the marital satisfaction of paid teachers according to the variables of age, graduation status, gender, employment status, having children and duration of marriage. In the research, the relational survey model, which is among the quantitative research methods, was used. 487 volunteers, who work in schools in Arnavutköy district of Istanbul and defined as paid teachers, participated in the research. When the response forms were examined after the participation, 22 forms were not included in the study due to missing questions or marking more than one option in 22 forms, and the remaining 465 forms formed the study group. Six demographic questions to determine age, graduation status, gender, employment status, having children and duration of marriage were used to collect the data, followed by the Marriage Life Scale consisting of 10 questions. The data obtained were analyzed in the 24.0 version of the SPSS program, which is among the statistical analysis programs. As a result of the research, it was seen that there was no statistically significant difference between marital satisfaction and variables of age, graduation status, gender, employment status, having children and duration of marriage among paid teachers participating in this study.

Keywords: education, marriage, marriage satisfaction, paid teacher

¹ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, erenaslanmarmara@gmail.com

² Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, dondubal67@outlook.com

³ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, balerol57@hotmail.com

⁴ Öğretmen, Millî Eğitim Bakanlığı, mustafaagaca34@gmail.com

Giriş

Eğitim kurumlarının toplum düzeylerinde ve özellikle gelecek perspektifindeki etkileri oldukça önemlidir. Devlet Memurları Kanunu incelendiğinde öğretmenlerin sözleşmeli, kadrolu olabildiği gibi geçici (ücretli) olarak ta görevlendirilebildiği yer almaktadır. İnsan yaşamında evlenmek, iki bireyin birbirleriyle birlikteliğini resmileştirmesi ve bir aile birimi oluşturmaktır. Evlilik, bir çiftin duygusal, sosyal ve maddi açıdan birbirlerine bağlılıklarını artırır ve birbirlerinin hayatına önemli bir şekilde etki eder. Evlilik, bir çiftin birbirleriyle olan ilişkilerini güçlendirirken, aynı zamanda bir aile birimi oluşturarak yeni bir aile ilişkisi de oluşturur. Aile, evlilik gibi toplumsal bir kurumdur. Aile, bir veya daha fazla ebeveyn ve bir veya daha fazla çocuktan oluşan bir grup insanı ifade eder. TDK tarafından yapılan tanımlama aile kavramı “karı koca, çocuklar ve kardeşler arasında kan bağına dayalı ilişkilerin oluşturduğu toplumdaki en küçük birlik” olarak tanımlamıştır (TDK, 2023). Aile, psikolojik ve biyolojik olarak birbirine bağlı, tarihi, ekonomik ve duygusal bağları olan ve kendilerini aynı evin bireyleri gibi hisseden bir grup insandır (Gladding, 2017). Aile toplumun en küçük birimidir (Kır, 2011). Toplumda ailenin bu derecede önem ve etki düzeyi, aileyi oluşturan evlilik ve evlilik doyumunun önemli sonucu olduğunu ifade etmektedir.

Ücretli Öğretmenlik

Eğitim öğretim süreçlerinde öğretmenler görev alan yegâne unsurdur. Eğitim öğretim süreçlerinde başarı elde edilmesinde öğretmenlerin de payı bulunmaktadır. Bilgi ve deneyimlerini öğrencilere aktaran öğretmenler, öğrencilerde başarı ve bilgi düzeylerinin artmasına katkı sağlamaktadır. Eğitim sistemlerinde başarı, öğretim programları yanı sıra günümüz çağdaş uygulamalarını içermesi yanı sıra öğretmenlerde kadro ve statü tanımı fark etmeksizin kanuni görevlerinden daha fazlasını gönüllü olarak yapmasına bağlı olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin sözleşmeli, kadrolu ya da ücretli öğretmen olarak tanımlanması ve görevlendirilme süreçlerinde ücret eşitsizlikleri, iş güvensizliği olmak üzere birçok sorun ile birlikte aidiyetsiz yaklaşım, işe yönelik tatminsizlik ve işe yabancılaşmayı tetiklerken veli, öğrenci, idareci ve öğretmenlerde de benzer sorunların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir (Sarıbaş, Akça ve Meydan, 2020).

Öğretmenlerin yetiştirilmesi, eğitimi ile birlikte istihdam edilmesi de önemlidir. Ancak genel olarak bakıldığında diğer ülkeler ve Türk eğitim sistemi çerçevesinde öğretmenlerin atama ile statüleri (sözleşmeli, ücretli, kadrolu), talep ve arz dengelerinin sağlanması tartışılan konular arasında olmuştur. Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından yapılan 2017 açıklamasında Türkiye’de görev yapan ücretli öğretmen sayısının tüm öğretmenler içerisinde %8,64 ile 78.106 düzeyinde olduğu ifade edilmiştir (Kaplan, 2019; Sarıbaş, Akça ve Meydan, 2020). Benzer biçimde 2023 yılında bu sayının 76.485 olduğu belirtilmiştir (TES, 2023). Türkiye’den farklı olarak ücretli ya da sözleşmeli statüde öğretmenlerin görevlendirilmesi, Çek Cumhuriyeti, Kenya, Nijerya, Çin, Hindistan, Finlandiya, Macaristan, İsveç ve İngiltere olmak üzere Afrika’dan Asya’ya, Avrupa’dan Güney Amerika’ya dek dünya genelinde farklı ülkelerde de uygulamalarda yer almaktadır (Sarıbaş, Akça ve Meydan, 2020).

Öğretmenlik ile ilgili olarak yasal anlamda Devlet Memurları Kanunu (657 sayı ve 89. maddesi) incelendiğinde öğretmenlerin sözleşmeli, kadrolu olabildiği gibi geçici (ücretli) olarak ta görevlendirilebildiği yer almaktadır. Ancak ücretli öğretmenliğe yönelik istihdamda eğitim fakültesi mezunu dışında, öğretmenlik mesleği haricinde farklı meslek gruplarında yer alan kişilerin de görevlendirilebilmesi, uzmanlık alanlarının dikkate alınmaması da eğitim niteliklerini etkileyebilmektedir. Kent veya kırsal alanlarda yer alan eğitim kurumlarında yaşanabilen öğretmen noksanlıklarının giderilmesi amacı ile istihdam edilen ücretli

öğretmenlerin, kadrolu öğretmenler karşısında düşük düzeyde maaş kazanımı söz konusudur. Ücretli öğretmenlerin görev yaptığı ders saatleri karşılığında ücret alması, birçok hak ve mazeret izinlerinden yararlanamaması söz konusudur (Tuncer, 2012; Polat, 2014).

Evlilik ve Evlilik Doyumu

Türk Medeni Kanunu'nun 185. Md. de evlilik "evlenmeyle eşler arasında evlilik birliği kurulmuş olur. Eşler, bu birliğin mutluluğunu elbirliğiyle sağlamak ve çocukların bakımına, eğitim ve gözetimine beraberce özen göstermekle yükümlüdürler. Eşler birlikte yaşamak, birbirine sadık kalmak ve yardımcı olmak zorundadırlar" olarak tanımlanmaktadır (TMK, 2001).

Cüceloğlu (2021), evlilik kurumunun ekonomik, sosyal, teknolojik ve politik süreçlerle etkileşime girdiğini ve değişimlere rağmen varlığını devam ettirdiğini belirtmektedir. Evlilik, iki kişinin, bir erkek ve bir kadının biyolojik-psikolojik-sosyo-ekonomik kesişimine dayanan bir birliktelik olarak tanımlanır. Evliliğin amacı, Canel'e (2012) göre eşlerin biyolojik, sosyal ve psikolojik ihtiyaç ve güdülerini besleme, dünyaya yeni nesiller getirme, toplumdaki yerlerini bulma, güvende olma, korunma, dayanışma hissetmek ve geleceğe güvenle bakma olarak sıralanmaktadır.

Evlilik sürecinde bireyler çeşitli sorunlar yaşayabilmekte ve bunlara bağlı olarak ta sorunların çözülmediği durumlarda evlilik ve evlilik doyumu kavramları olumsuz etkilenebilmektedir. Şendil ve Korkut'a (2008) göre evlilik sorunları bireylerin yaşamındaki en önemli sorunlardan biridir. Bu sorunlar zamandan zamana ve durumdan duruma değişebilir. Örneğin evliliğin ilk yıllarında yaşanan sosyokültürel farklılıklar uyum sağlamayı zorlaştırabilir ve sorunlara yol açabilir. Bilimsel araştırmalara göre evliliğin ilk yıllarında evliliğin gidişatında aile yapısı çok önemlidir. Evliliğin ilk yılları bir uyum süreci ve çatışmaların ortaya çıkabileceği gibi, sorunları çözerken uyum ortaya çıkar (Güllü, 2015).

Evlilik bireylerce oluşturulan toplumsal hayatın bir parçasıdır. Bu anlamda sağlıklı bir evliliğin sağlanması uyumlu bir birlikteliği gerektirmektedir. Turanlı (2007) tarafından gerçekleştirilen araştırmada vurgulandığı gibi evlilik, kişiye duygusal doyum sağlayan bir kurum olarak var olmaktadır. Bu tanımdan da anlaşılacağı gibi, evlilik uyumu ve evlilik doyumu terimleri, aralarındaki ilişki nedeniyle, yani evlilik uyumu yüksek olan çiftlerin evlilik doyumlarının da yüksek olduğu varsayıldığından, birbirinin yerine sıklıkla kullanılmaktadır. Bununla birlikte, iki terim tanım bakımından farklılık gösterir. Evlilik doyumu kişinin evlilikle ilgili duyguları, evliliğine bakışı ve anlayışıdır. Kişinin bir ilişkiden duyduğu doyum ve mutluluk derecesidir (Nicholas, 2005). Evlilik uyumu ise, evliliğin birey için yararlarını ve kalitesini ifade eden bir olgu olarak ifade edilmektedir. Bu bağlamda mutlu ve etkili bir evlilik için olmazsa olmaz kabul edilen bir durumdur. Evliliği başararak ve sürdürerek, ilişki garanti altına alınır. Evlilik uyumunun algılanan faydaları ne kadar büyük olursa, evlilik uyumu o kadar başarılı olacaktır (Stone ve Shackelford, 2007).

Yalçın (2014) evlilik uyumunu, bir çiftin günlük yaşamlarına ve değişen durumlara uyum sağlaması ve zamanla buna göre davranması olarak tanımlamıştır. Kumar (2015) uyumlu evliliği, eşlerin birbirleriyle iletişim kurabildiği, evlilikte çok az anlaşmazlık yaşanan ve anlaşmazlıkların her iki tarafı da tatmin edecek şekilde çözüldüğü evlilik şeklinde tanımlamaktadır.

Evlilik doyumu; evlilikte eşlerin birbirlerine karşı gösterdikleri sevginin şekli, cinsel doyum ve iletişim tarzı gibi kişisel boyutlardan; karar vermede eşitlik, gelir, iş ve sorunların paylaşılması gibi çevresel boyutlardan kaynaklanan psikolojik doyumdur (Çağ ve Yıldırım, 2013). Halati ve Hovardaoğlu'na (2010) göre çiftlerin evliliklerindeki mutluluklarıdır. Evlilik doyumu çiftleri bir arada tutan en önemli faktördür. Bir kişi evlilik doyumundan yoksunsa, bu doyumu evlilik dışı

ilişkilerde olduğu gibi dışarıda arama eğiliminde olabilir. Bu anlamda evlilik doyumunun çiftlerin bir arada kalmasını sağlayan bir yapı taşı olarak değerlendirmek mümkündür (Eskin, 2012).

Evlilik doyumu, bir kişinin evlilik ihtiyaçlarının tatminine ilişkin kişisel algısıdır. Başka bir deyişle, insanlar tüm evliliklerinde eşlerine göre daha öznel mutluluk ve doyum duyguları yaşarlar. Bu, evlilikle ilgili genel duyguların yanı sıra ilişkinin belirli yönleriyle ilgili duyguları da içerir. Evlilik uyumu ise hem evlilik doyumunu hem de mutluluğu kapsayan genel bir terim olup, aynı zamanda evli bireylerin evlilikteki başarı ve işleyişini de tanımlamaktadır (Kalkan, 2002).

Evlilik doyumu, evlilik sürecindeki ilerlemenin habercisi olabilir. Yüksek düzeyde bir evlilik doyumu, evlilikte hayatta kalmanın kilit bir yapısı olsa da bazı durumlarda sorunlar yaşanabilmektedir. Bu durum partnerlerin kendilerinin ve eşlerin fiziksel ve psikolojik olarak yorulmasına neden olabilmekte, bu da evliliklerin bozulmasına, boşanma düşüncesinin oluşmasına ve evliliğin boşanma ile sonlanmasına yol açabilmektedir. Sorunlarını çözemeyen ve ayrılma kararı alan çiftlerin özelliklerine bakıldığında; genelde genç yaşta oldukları, anne babalarının boşanmış oldukları ve boşanmaya olumlu baktıkları görülmektedir. Bu özelliklere sahip eşlerin daha fazla çatışma yaşadıkları, iletişim becerilerinin azaldığı ve bunun sonucunda evlilik doyumlarının arttığı belirtilmektedir (Amato ve Hohmann, 2007).

Evlilik doyumu, evlilik sürecindeki ilerlemenin habercisi olabilmektedir. Yüksek düzeyde bir evlilik doyumu, evlilikte hayatta kalmanın kilit bir yapısı olsa da bazı durumlarda sorunlar yaşanabilmektedir. Bu durum partnerlerin kendilerinin ve eşlerin fiziksel ve psikolojik olarak yorulmasına neden olabilmekte, bu da evliliklerin bozulmasına, boşanma düşüncesinin oluşmasına ve evliliğin boşanma ile sonlanmasına yol açabilmektedir. Sorunlarını çözemeyen ve ayrılma kararı alan çiftlerin özelliklerine bakıldığında; genelde genç yaşta oldukları, anne babalarının boşanmış oldukları ve boşanmaya olumlu baktıkları görülmektedir. Bu özelliklere sahip eşlerin daha fazla çatışma yaşadıkları, çevresi ile (aile, iş yaşamlarında) iletişim becerilerinin azaldığı ve bunun sonucunda evlilik doyumlarının arttığı belirtilmektedir (Amato ve Hohmann, 2007). Buradan anlaşılabacağı üzere evlilik doyumunun bireylerde birçok kavram ile ilişkisi bulunmaktadır. Bu çalışmada ise ücretli öğretmenlerde evlilik doyumunun nasıl olduğu araştırma problemidir. Problem ile birlikte ücretli öğretmenlerin;

- Yaş ile evlilik doyumları değişmekte midir?
- Mezuniyet durumu ile evlilik doyumları değişmekte midir?
- Cinsiyet ile evlilik doyumları değişmekte midir?
- Çalışma Durumu ile evlilik doyumları değişmekte midir?
- Çocuk sahibi olma ile evlilik doyumları değişmekte midir?
- Evlilik süresi ile evlilik doyumları değişmekte midir?

araştırmanın diğer problemleri olarak belirlenmiştir.

Yöntem

Araştırma, nicel araştırma deseninde modellenmiş olup ücretli öğretmenlerde evlilik doyumunun yaş, mezuniyet durumu, cinsiyet, çalışma durumu, çocuk sahibi olma ve evlilik süresi değişkenlerine göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, birden fazla kavrama yönelik birbirleri arası ilişkinin incelenmesine bağlı olarak nicel araştırma yöntemleri arasında yer alan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri arasında yaygın olarak kullanılan ilişkisel tarama modeli, birden fazla değişken arası değişimi inceleyen ve varsa bu ilişkinin kapsamının belirlenmesi amacı ile tasarlanmış yöntemdir (Karasar, 2023).

Çalışma Grubu

Bu araştırmada, evli olarak 2022-2023 eğitim yılında (Nisan-Mayıs tarihlerinde) İstanbul ili Arnavutköy ilçesinde okullarda ücretli statüsünde görev yapan ve aynı eğitim öğretim yılında görev yapmış (araştırmaya katıldığı tarihte ücretli öğretmen olarak görev yapmayan-çalışmayan) olan öğretmenler evreninde gerçekleştirilmiştir. Evren dikkate alındığında gelişigüzel örnekleme alt boyutlarından basit rastgele örnekleme tekniği uygulanmıştır. Araştırmaya okullarda görev yapan ve ücretli öğretmen olarak tanımlanan 487 gönüllü katılım göstermiştir. Katılımlar sonrası yanıt formları incelendiğinde 22 formda eksik soru yanıtlaması (cinsiyeti, yaş vd. seçenekleri işaretlememe vb.) veya birden fazla şıkları işaretleme gibi nedenlerle 22 form araştırmaya dahil edilmemiş ve kalan 465 form çalışma grubunu oluşturmuştur. Katılımcıların 256'sı (%55,1) kadın ve 209'u (%44,9) erkek olup diğer demografik bilgiler bulgular bölümünde belirtilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada kullanılan veri toplama araçları yaş, mezuniyet durumu, cinsiyet, çalışma durumu, çocuk sahibi olma ve evlilik süresini belirlemeye yönelik altı demografik soru ve akabinde 10 sorudan oluşan Evlilik Yaşamı Ölçeği (EYÖ) kullanılmıştır. Tezer (1996) tarafından evlilik doyumunu değerlendirme amacı ile geliştirilen "Evlilik Yaşamı Ölçeği", 10 sorudan oluşmakla birlikte 5'li likert türde derecelendirilmektedir. Ölçek puanlamalarında 1; kesinlikle katılmıyorum ile 5; kesinlikle katılıyorum arasında puanlanmaktadır. Madde 2, 4 ve 5 ters yönde puanlanırken, ölçekten en az 10 en yüksek 50 puan alınabilmektedir.

Verilerin Analizi

Araştırmanın veri toplama araçları doğrultusunda elde edilen veriler, istatistiksel analiz programları arasında yer alan SPSS programının 24.0 versiyonunda analize tabi tutulmuştur. Evlilik doyumunun yaş, mezuniyet durumu, cinsiyet, çalışma durumu, çocuk sahibi olma ve evlilik süresi değişkenleri arasında ilişki incelemesinde Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Değişkenlerde çeyrekler arasındaki genişlik (IQR) ve medyan belirtilmiş ve farklılığın söz konusu olduğu durumlarda Bonferroni düzeltme Mann Whitney U testleri kullanılmıştır. Değişkenlere ait medyan ve çeyrekler arası genişlik (IQR) verilmiştir. Farklılık bulunması durumunda Bonferroni düzeltmeli Mann Whitney U testlerinden yararlanılmıştır. Verilerin analizi sonrasında demografik değişkenler olan yaş, mezuniyet durumu, cinsiyet, çalışma durumu, çocuk sahibi olma ve evlilik süresi ifadelerine ait bulgularda tanımlayıcı özelliklerinin belirlenmesinde yüzde, frekans, ortalama ve standart sapma istatistiklerinden yararlanılmıştır. Ölçeğe ait güvenilirliğin test edilmesi amacı ile güvenilirlik analizleri gerçekleştirilmiştir. Analiz sonucu Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2. EYÖ ve güvenilirlik sonucu

Madde Sayısı	Cronbach's Alpha
10	0,926

Evlilik yaşam ölçeği ile ilgili Tablo 2 incelendiğinde 10 soru içeren ölçekte Cronbach's Alpha değerinin 0,926 olarak belirlendiği ve bu değer "1" rakamına oldukça yakın olduğu (0,70'den büyük olduğu) dikkate alındığında ölçeğin güvenilir ve geçerli olduğu kabul edilmektedir (Keser ve Bilir, 2019).

Bulgular

Araştırma, ücretli öğretmenlerde evlilik doyumunun yaş, mezuniyet durumu, cinsiyet, çalışma durumu, çocuk sahibi olma ve evlilik süresi değişkenlerine göre incelenmesi amacı ile gerçekleştirilmiştir. Verilerin analizi sonrası elde edilen bulgular bu bölümde yer almaktadır.

Tablo 3. EYÖ ve katılımcıların cinsiyet ile yaş puanları karşılaştırması

Evlilik Yaşamı	Demografik Değişkenler	n	Medyan (IQR)	Grup Karşılaştırması
Cinsiyet	Kadın	256	38,00 (13,00)	Z=1,546 p=0,122
	Erkek	209	39,00 (11,00)	
Yaş	18-25 yaş	30	38,50 (14,25)	$\chi^2=4,696$ p=0,195
	26-35 yaş	118	38,00 (11,00)	
	36-45 yaş	194	39,00 (13,00)	
	46 yaş ve üzeri	123	37,00 (11,00)	

Tablo 3'te katılımcılarda cinsiyet ve yaş değişkenleri ile evlilik doyumuna yönelik puanları görülmektedir. Evlilik yaşamının cinsiyet değişkenine göre gruplar arasındaki farklılığın önemli olup olmadığının test edilmiş ve evlilik yaşamının cinsiyete göre gruplar arası farklılığın anlamlı olmadığı görülmüştür. ($p>0,05$).

Tablo 3'te katılımcıların evlilik yaşamının yaş değişkenine göre gruplar arasındaki farklılığın anlamlı olup olmadığının test edilmiş ve evlilik yaşamının yaşa göre gruplar arası farklılığın önemli olmadığı görülmüştür. ($p>0,05$).

Katılımcıların cinsiyet ve yaş değişkenleri sonrasında evlilik doyumlarına yönelik mezuniyet durumu ve çalışma durumlarının puan dağılımları Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4. EYÖ ve katılımcıların mezuniyet durumu ile çalışma durumu yaş puanları karşılaştırması

Evlilik Yaşamı	Demografik Değişkenler	n	Medyan (IQR)	Grup Karşılaştırması
Mezuniyet Durumu	Diğer (İİBF, Mühendislik, MYO vd.)	22	37,00 (9,75)	$\chi^2=0,268$; p=0,875
	Fen Edebiyat Fakültesi	56	39,0 (15,50)	
	Eğitim Fakültesi	387	38,00 (12,00)	
Çalışma Durumu	Evet	338	38,00 (11,25)	Z=0,513; p=0,608
	Hayır	127	38,00 (16,00)	

Evlilik doyumu ile ilgili çalışma durumu ve mezuniyet durumu değişkenleri toplam puanları Tablo 4'te görülmektedir. Buna göre katılımcılarda evlilik yaşamının mezuniyet durumu değişkenine göre gruplar arasındaki farklılığın anlamlı olup olmadığının test edilmiş ve evlilik

yaşamının mezuniyet durumuna göre gruplar arası farklılığın anlamlı olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Evlilik yaşamının çalışma durumu değişkenine göre gruplar arasındaki farklılığın anlamlı olup olmadığının test edilmiş ve evlilik yaşamının çalışma durumuna göre gruplar arası farklılığın anlamlı olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Katılımcılarda EYÖ ile çocuk sahibi olma ve evlilik sürelerine yönelik bulgular tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5. EYÖ ve katılımcıların çocuk sahibi olma ve evlilik süresi puanları karşılaştırması

Evlilik Yaşamı	Demografik Değişkenler	n	Medyan (IQR)	Grup Karşılaştırması
Çocuk Sahibi Olma Durumu	Var	392	38,00 (12,00)	Z=0,125; p=0,900
	Yok	73	38,00 (10,50)	
Evlilik Süresi	1-4 yıl	103	38,00 (11,00)	$\chi^2=4,448$; p=0,217
	5-9 yıl	72	36,50 (9,00)	
	10-14 yıl	91	37,00 (14,00)	
	15 yıldan fazla	199	40,00 (12,00)	

Tablo 5'te katılımcıların EYÖ puanlarına yönelik çocuk sahibi olma durumu ile evlilik sürelerine ait dağılımlar yer almaktadır. Katılımcıların evlilik yaşamının çocuk sahibi olma durumun değişkenine göre gruplar arasındaki farklılığın anlamlı olup olmadığının test edilmiş ve evlilik yaşamının çocuk sahibi olma durumuna göre gruplar arası farklılığın anlamlı olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Katılımcılarda evlilik yaşamının evlilik süresi değişkenine göre gruplar arasındaki farklılığın anlamlı olup olmadığının test edilmiş ve evlilik yaşamının evlilik süresine göre gruplar arası farklılığın anlamlı olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Sonuç ve Tartışma

Eğitim sistemlerinde başarı, öğretim programları yanı sıra günümüz çağdaş uygulamalarını içermesi elzemdir. Bununla birlikte öğretmenlerin yetiştirilmesi, eğitimi ile birlikte istihdam edilmesi de önemlidir.

Evlilik bireylerce oluşturulan toplumsal hayatın bir parçasıdır. Evlilik sürecinde bireyler çeşitli sorunlar yaşayabilmekte ve bunlara bağlı olarak ta sorunların çözülmediği durumlarda evlilik ve evlilik doyumu olumsuz etkilenebilmektedir. Bu anlamda sağlıklı bir evliliğin sağlanması uyumlu bir birlikteliği gerektirmektedir. Evlilik doyumu Kişinin evlilikle ilgili duyguları, evliliğine bakışı ve anlayışıdır. Kişinin bir ilişkiden duyduğu doyum ve mutluluk derecesidir. Evlilik doyumu, evlilik sürecindeki ilerlemenin habercisi olabilmektedir. Yüksek düzeyde bir evlilik doyumu, evlilikte hayatta kalmanın kilit bir yapısı olsa da bazı durumlarda sorunlar yaşanabilmektedir. Bu durum partnerlerin kendilerinin ve eşlerin fiziksel ve psikolojik olarak yorulmasına neden olabilmekte, bu da evliliklerin bozulmasına, boşanma düşüncesinin oluşmasına ve evliliğin boşanma ile sonlanmasına yol açabilmektedir.

Bu çalışmada ücretli öğretmenlerde evlilik doyumunun yaş, mezuniyet durumu, cinsiyet, çalışma durumu, çocuk sahibi olma ve evlilik süresi değişkenlerine göre incelenmiştir. Araştırmaya katılan 465 ücretli öğretmenin EYÖ puanları incelendiğinde;

- Evlilik yaşamının cinsiyet değişkenine göre gruplar arasındaki farklılığın önemli olmadığı,
- Evlilik yaşamının yaş değişkenine göre gruplar arasındaki farklılığın önemli olmadığı,
- Evlilik yaşamının mezuniyet durumu değişkenine göre gruplar arasındaki farklılığın anlamlı olmadığı,
- Evlilik yaşamının çalışma durumu değişkenine göre gruplar arasındaki farklılığın anlamlı olmadığı,
- Evlilik yaşamının çocuk sahibi olma durumun değişkenine göre gruplar arasındaki farklılığın anlamlı olmadığı,
- Evlilik yaşamının evlilik süresi değişkenine göre gruplar arasındaki farklılığın anlamlı olmadığı

sonuçlarına ulaşılmıştır. Sonuçlar göz önünde bulundurulduğunda, bu araştırmaya katılan ücretli öğretmenlerde evlilik doyumu ile yaş, mezuniyet durumu, cinsiyet, çalışma durumu, çocuk sahibi olma ve evlilik süresi değişkenleri arasında istatistiksel yönden bir farklılık bulunmamaktadır.

Kalkan'ın (2020) çalışmasında öfke düzeyi ile eşin ailesiyle iletişim düzeyi, finansal anlayış, ebeveyn anlayışı ve ebeveynlik düzeyi arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Toplam evlilik doyumu ile toplam psikolojik iyi oluş puanları ve alt ölçekleri (özerklik, çevresel kontrol, bireysel gelişim, olumlu kişilerarası ilişkiler, yaşam hedefleri, kendini kabul düzeyleri) arasında anlamlı negatif ilişki olduğu görülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin evlilik doyumu arttıkça psikolojik iyi oluşlarının arttığı, evlilik doyumu düştükçe psikolojik iyi oluş düzeylerinin düştüğü ortaya çıkmıştır.

Çelik (2018) yaptığı bir çalışmada öğretmenlerin evliliğe uyumları tükenmişlik ve yaşam doyum düzeylerine göre incelenmiştir. Bu durum cinsiyet, çocuk sayısı, hane yönetimi, medeni durum ve evlilik türü değişkenleri üzerinden incelenmiştir. Araştırmada cinsiyet değişkeniyle evlilik uyumunun arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Ayrıca çocuk sayısı, ev işi yapma durumu, medeni durum ve evlilik tarzı değişkenlerinin evlilik uyumuyla anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur. Öğretmenlerin yaptığı bu çalışma, evlilik uyumuyla yaşam doyumunun arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki bulmuştur.

Ekşi vd. (2018) tarafından yapılan çalışmanın sonuçları, psikolojik iyi oluş ölçeğinin kendini kabul etme davranışı alt boyutun ve cinsiyet rolü ölçeğinin kadın cinsiyet rolü tutum alt boyutunun evlilik uyumunu anlamlı düzeyde yordadığını göstermektedir. Psikolojik iyi oluş ile cinsiyet rolü alt boyut puanları birlikte evlilik uyumunun puanlarının anlamlı yordayıcıları olmadıkları tespit edilmiştir.

Öztürk (2018) tarafından yapılan bir araştırma, çocuk sahibi olan kadın öğretmenlerin evlilik doyumu ve iş tükenmişliği puanlarının çocuğu olmayan kadın öğretmenlere nazaran daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur ki bu, kadın öğretmenlerin evlilik doyumunun en önemli yordayıcısı olduğu tespit edilmiştir.

Şahin ve Sarıdemir (2017) tarafından yapılan araştırma sonucunda okul müdürlerinin liderlik tarzlarını etkileşimli (etkileşimli) liderlik tarzı olarak algılayan öğretmenlerin evlilik doyum düzeylerinin yüksek olduğu ortaya koymuştur. Okul müdürlerinin liderlik tarzlarını dönüşümcü liderlik tarzları olarak gören öğretmenlerin yaşam doyumları da yüksek bulunmuştur. Öğretmenlerin cinsiyetinin evlilik ve yaşam üzerinde etkisi bulunamamıştır. Öğretmenlerin yaş düzeyi arttıkça hayattan doyumun ve evlilikten doyumun azaldığı tespit edilmiştir.

Öğretmenlik mesleğini seven öğretmenlerin evlilik doyumlarının anlamlı olarak daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Yeşiltepe ve Çelik (2014) tarafından öğretmenlerle yapılan çalışmada evliliğin yaş ve cinsiyete göre farklılık göstermediği ancak evlilik türü ve çocuk sayısının evlilik uyumunu etkilediği ortaya çıkmıştır. Aşk evliliği yapanların evliliklerinin, görücü usulüyle evlenenlerin evliliklerine göre daha uyumlu olduğu tespit edildi.

Cingisiz'in (2010) araştırmasında tanışarak evlenen kişilerin evliliklerinden daha memnun olduklarını tespit etmiştir. Evli öğretmenler üzerinde yapılan bir araştırma, flört ederek evlenen öğretmenlerin, görücü usulüyle evlenen katılımcılara göre evliliklerinden daha fazla doyum aldığı görülmüştür.

Berk (2009) yaptığı araştırma sonunda göre, öğretmenlerin evlilikteki sorumlulukları ile eşlerin davranışları ve evlilik doyumunun arasında neden-sonuç ilişkisi arasında negatif bir fark bulunmuştur. Yükleme stillerinin alt nedensellik boyutu istikrar ve genellik boyutları ile evlilik doyumunun arasında anlamlı bir fark bulunurken, odaklanma boyutuyla evlilik doyumunun arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Yükleme biçimlerinin amaç, güdü, sorumluluk boyutu suçlamalar ile evlilik doyumunun arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Çelik ve Koçak (2009) tarafından yapılan bir çalışmada okul müdürlerinin evlilik doyumunu ve tükenmişlikleri incelenmiştir. Ortaya çıkan analizler, evlilik doyumuyla mesleki tükenmişliğin arasında negatif bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur.

Çapri (2008), yaptığı çalışmada kadın öğretmenlerin tükenmişliğin yordayıcıları olan evlilik doyumunu ve rol çatışmasını belirlediği tespit edilmiştir. Erkek öğretmenlerin ise tükenmişliği; iş yaşamındaki stres kaynakların yordadığı tespit edilmiştir.

Literatürde yer alan araştırmalar incelendiğinde tamamının ücretli öğretmen ayrımı yapılmaksızın genel katılımlı olarak gerçekleştirildiği görülmektedir. Buna bağlı olarak ücretli, sözleşmeli ve kadrolu öğretmenlere yönelik statülerin ayrı ayrı değerlendirildiği benzer araştırmaların yapılması, bu araştırmaların performans ve örgütsel bağlılığı, aidiyet gibi kavramlara nasıl etkilediği gibi değişkenler ile ilişkisinin incelenmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Araştırmalarda okulun şehir merkezi veya kırsal alanda bulunma değişkeni, sınıf mevcudu değişkeni ve mesleki tecrübe süresi gibi değişkenlerin de dahil edilerek gerçekleştirilmesinin konu ile ilgili bulgulara derinlik kazandıracağı düşünülmektedir.

Referanslar

- Amato, P.R., & Hohmann-Marriott, B. (2007). A comparison of high- and low-distress marriages that end in divorce. *Journal of Marriage and Family*, 69(3), 621-638.
- Berk, M. (2009). Evli Öğretmenlerin Yükleme Tarzları Ve Evlilik Doyum Algılarının Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Canel, A. N. (2012). *Evlilik ve aile hayatı*. Ankara: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.
- Cingisiz, N. (2010). Ortaöğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Duygusal Zekâları ile Evlilik Doyumları Arasındaki İlişki. Yüksek lisans tezi. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Cüceloğlu, D. (2021). *Evlenmeden Önce*, 15. Baskı, İstanbul: Kronik Yayıncılık.

- Çağ, P. ve Yıldırım, İ. (2013). Evlilik Doyumunu Yordayan İlişkisel ve Kişisel Değişkenler. *Turkish Psychological Counseling & Guidance Journal*, 4(39), 13-23
- Çapri, B. (2008). Eş Tükenmişliğini Yordayan Değişkenlerin incelenmesi. Doktora tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Çelik, C.K. ve Koçak, R. (2009). Okul Yöneticilerinin Mesleki Tükenmişlikleri İle Evlilik Doyumları Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (31), 52-60.
- Çelik, M. (2018). Öğretmenlerin Evlilik Uyumlarının Yaşam Doyumu ve Tükenmişlik Düzeylerine Göre İncelenmesi. *SDU International Journal of Educational Studies*, 5(2), 40-52.
- Ekşi, H., Güneş, F., ve Yaman, N. (2018). Öğretmenlerin evlilik uyumlarının psikolojik iyi oluşları ve toplumsal cinsiyet rolleri açısından incelenmesi. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 8(50), 203-233.
- Eskin, M. (2012). Evlilik terapisi için başvuran çiftlerin evlilik doyumu ve evlilik terapisiyle hakkındaki görüşleriyle ilişkili etmenler. *Klinik Psikiyatri*, 15(1), 226-237.
- Gladding, S. T. (2017). *Aile terapisi: tarihi, kuram ve uygulamaları*. (Çev. Ed. İ. Keklik ve İ. Yıldırım). Ankara: Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği.
- Güllü, A. (2015). Eşten Beklenti Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Halati, M. I., & Hovardaoğlu, S. (2010). The relations between the attachment styles, causality and responsibility attributions and loneliness of the married couples in the context of the investment model. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 5, 2332-2337.
- Kalkan, A. (2020). Öğretmenlerde evlilik doyumu ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişki: Adana ili örneği, Yüksek Lisans Tezi, Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kalkan, M. (2002). Evlilik ilişkisini geliştirme programının, evlilerin evlilik uyumdüzeyine etkisi. Doktora Tezi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Kaplan, P. (2019). Ücretli öğretmen sayısı artıyor, MEB Personel, <http://www.mebpersonel.com/ogretmen-atamaları/ucretli-ogretmen-sayisi-artiyor-h221084.html>(Erişim Tarihi: 18.05.2023).
- Karasar, N. (2023). *Bilimsel Araştırma Yöntemi Kavramlar İlkeler Teknikler*, 38. Baskı, Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Keser, A. ve Bilir, B. Ö. (2019). İş Tatmini Ölçeğinin Türkçe Güvenilirlik Ve Geçerlilik Çalışması. *Kırklareli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(3), 229-239
- Kır, İ. (2011). Toplumsal Bir Kurum Olarak Ailenin İşlevleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (36), 381-404.

- Kumar, P. S. (2015). Psychological well being and marital adjustment: a study on elderly couples in post parental stage of life. *Indian Journal of Gerontology*, 29 (1), 77-90.
- Nicholas, W. (2005). *The first years of marital commitment*. M. Horway (Ed.). Handbook of couples therapy (35-36).
- Öztürk, H. İ. (2018). Kadın Öğretmenlerin Evlilik Doyumunu Yordamada İş Aile Çatışması Ve Tükenmişliğin Rolü, Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Polat, S. (2014). Ücretli Öğretmenlik İstihdamının Yarattığı Sorunlar Üzerine Nitel Bir Araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (28), 67 – 88.
- Sarıbaş, M., Akça, D. Ve Meydan, A. (2020). Ücretli Öğretmenlerin Mesleğe Adanmışlıkları. *Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 3 (2), 52-72.
- Stone, E., & Shackelford, T. (2007). *Marital satisfaction..* In R. F. Baumeister & K. D. Vohs (Eds.), *Encyclopedia of social psychology*. CA: Sage.
- Şahin, F. Y. ve Sarıdemir, T. (2017). Okul müdürlerinin liderlik stillerine göre öğretmenlerin yaşam doyumlarının ve evlilik doyumlarının incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37 (1), 74-85.
- Şendil, G., ve Korkut, Y. (2008). Evli Çiftlerdeki Çift Uyumu ve Evlilik Çatışmasının Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 28, 15-34.
- TDK (2023). Evlilik, Güncel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.tdk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 13.05.2023).
- TES (2023). Şubatta En Az Ücretli Öğretmen Sayısı, TES (Türk Eğitim Sen), <https://turkegitimsen.org.tr/181856-2/> (Erişim Tarihi: 18.05.2023).
- Tezer, E. (1996). Evlilik ilişkisinden sağlanan doyum: Evlilik Yaşamı Ölçeği. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2 (7), 1-7.
- TMK (2001), Türk Medeni Kanunu, Kanun no: 4721, Resmî Gazete Tarihi: 08.12.2001, Sayısı: 24607, <https://mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.4721.pdf> (Erişim Tarihi: 19.05.2023).
- Tuncer, M. (2012). Türkiye'deki Kadrosuz Öğretmen İstihdamının Kadrosuz İstihdam Edilen Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(3), 797-818.
- Turanlı, P. (2007). Orta yetişkinlikte evlilik uyumu ile benlik saygısı ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin saptanması. Yüksek lisans tezi. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yalçın, H. (2014). Evlilik uyumu ile sosyodemografik özellikler arasındaki ilişki. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 250-261.
- Yeşiltepe, S. S. ve Çelik, M. (2014). Öğretmenlerin evlilik uyumlarının psikolojik iyi olma ve bazı değişkenler açısından incelenmesi', *İlköğretim Online*, 13(3), 14-22.